

Bérharc

(avagy egy alulról építkező kezdeményezés története)

A közgyűteményi és közművelődési dolgozók felfokozott érdeklődéssel várták az 1988. szeptember 21-i kormány-SZOT találkozó eredményét. Mint ismeretes, 1984 óta több ízben tárgyaltak ezen ágazat bérigényéről, a kormány a kérést jogosnak ítélte, sőt a korábbi művelődési miniszter két ízben is bejelentette: a területen bérrendezés lesz.

A kiadott közleményből megtudtuk, hogy a közgyűteményi és közművelődési dolgozók bérigénye szempontjából a találkozó eredménytelenül végződött.

Szeptember 24-én a Közalkalmazottak Szakszervezetének titkársága állásfoglalást jelentetett meg, melyben kifejtette, hogy a kormány-SZOT találkozó megállapodását a közgyűteményi és közművelődési dolgozókra vonatkozóan nem tudja elfogadni.

Mindezen tények ismeretében tizenöt országos közgyűteményi szakszervezeti képviselője állásfoglalást fogalmazott meg, amelyet a *Magyar Nemzet* október 5-én hozott nyilvánosságra „A megígért béremelést sürgetik a közgyűteményi dolgozók” című cikk részeként. Az állásfoglalás szövege: „Sajnálattal alapítjuk meg, hogy a SZOT és a Kormány képviselői között az ez év szeptember 21-én folytatott tárgyalások a közgyűteményi dolgozók szempontjából eredménytelenül végződtek, ami a tagságunk körében nagy elkeseredést váltott ki. Ismeretes, hogy a közgyűteményi területen központi béremelés 1977 óta nem volt. Dolgozóink bérszínvonala jelenleg 30 százalékkal az országos bérszínvonal alatt van. A kérdés megoldásának újabb elnapolása a területre hátrányos bérfeszültséget fokozatosan tovább növeli, azzal politikai, társadalmi feszültség forrása lehet. Szükségesnek tartjuk a területet érintő, egyéb halaszthatatlan intézkedés mellett a közgyűteményi dolgozók 30 százalékos központi béremelését 1988. október 1-jei hatállyal.”

Az állásfoglalás aláírói: Állami Gorkij Könyvtár, Budapesti Történeti Múzeum, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, Iparművészeti Múzeum, Magyar Munkásmozgalmi Múzeum, Magyar Nemzeti Múzeum, Szépművészeti Múzeum, Országos Műszaki Múzeum, Magyar Országos Levéltár, Néprajzi Múzeum, Országgyűlési Könyvtár, Országos Széchényi Könyvtár, Természettudományi Múzeum, Új Magyar Központi Levéltár, Petőfi Irodalmi Múzeum.

Október 11-ére a Közalkalmazottak Szakszervezete a közgyűteményi, közművelődési intézmények szakszervezeti titkárai számára országos értekezletet hívott össze. Itt derült ki, hogy a szakszervezet főtájkára október 4-i dátummal levelet juttatott el *dr. Medgyessy Péter* miniszterelnök-helyettesnek, melyben ismételtén felhívja a kormány figyelmét az érintett dolgozók hátrányos bérhelyzetére és az ebből fakadó feszültségekre.

A vitában felszólalt *Rátkai Ferenc* művelődési miniszterhelyettes is, aki a szabadságon lévő művelődési minisztert képviselte. Elismerve a türelmetlenség jogosságát, úgy vélekedett, hogy az új kormány egy csapásra nem oldhatja meg az évtizedek alatt felhalmozódott problémákat.

Ezen a napon mind a TUDOSZ, mind a TDDSZ támogatásáról biztosította bérkövetelésünket.

Az október 11-i országos tanácskozás a kormánynak szóló petíciót fogalmazott meg. A petíció szövege:

Petíció a Kormánynak

A múzeumok, a levéltárak, a könyvtár és a művelődési otthonok közel 22 ezer fős tagsága képviselőiben 1988. október 11-én tanácskozásra összegyűlt tisztségviselők a következő petíciót terjesztik a Kormány elé:

Intézményeink a magyar történelem tárgyi és szellemi dokumentumait őrzik és közvetítik, közösségi terek, a helyi közélet színterei. Állami és nemzeti létünk múltjához és jelenéhez kötődve, annak legértékesebb hagyományait, a kultúra és a tudomány legfrissebb eredményeit bocsátják a ma gondjainak megoldását vágyó lakozók részére.

Tudatában vagyunk annak, hogy az említettek elősegítésében más szakmák munkatársainak is jelentős szerep jut, mégis hangsúlyozni kívánjuk, hogy a közgyűjtemények és közművelődési intézmények áldozatkész és elhivatott szakembereit munkájuk erkölcsi és anyagi megbecsülésének hiánya, munkafeltételeik rosszabbodása napjainkra már a társadalom periferiájára szorította.

A méltatlan feltételek intézményeinkben veszélyeztetik a tartalmas szakmai munkát, s minden emberi áldozatvállalás ellenére a későbbiekben már nem pótolható veszteségeket okozhatnak és már okoztak is. Munkatársaink eddigi helytállása tette lehetővé, hogy a múzeumok új kiállításokkal jelentkeztek, növelték látogatóik – ezek között a visszatérő külföldi érdeklődők – számát. A könyvtárakkal és levéltárakkal együtt, a művelődési házak nyújtotta lehetőségekkel bekapcsolódtak az iskolai oktatásba, bővült a könyveket kölcsönzők köre, s ezek az intézmények tudományos műhelyként is elismerést vívtak ki. Rendkívüli erőfeszítésekre volt szükség ahhoz, hogy a romló feltételek ellenére az ezen intézmények dolgozóira

bízott értékek ma még nem vesztek el társadalmunk számára. A szakszervezeti tisztségviselők szavakkal már nem tudják azt a biztatást megadni, amely az ezen a területeken dolgozókat a szükséges megújulásra, a pályán maradásra készíthetné.

Ezért tölti el a tagságunkat megdöbbenéssel és keserőséggel az, hogy az 1988. szeptember 21-i Kormány-SZOT találkozóon – a társadalmi átlagtól minden tekintetben jelentős elmaradása ellenére – sem foglaltak kedvezően állást az ott dolgozók bérének és jövedelmi helyzetének javítására.

Ez annál is inkább elfogadhatatlan számunkra, mert a Közalkalmazottak Szakszervezetének adatokkal alátámasztott javaslatára, többszöri kezdeményezésére, a művelődési miniszter igényünk jogosságát elismerte és nyilvánosan két alkalommal is ígéretet tett bérhelyzetünk tárgyevi központi eszközökből történő rendezésére.

Ezért egyetértve a Közalkalmazottak Szakszervezetének nyilatkozatával és dr. Medgyessy Péter miniszterelnök-helyetteshez írt levéllel, csatlakozunk a 15 országos intézmény, a Csongrád Megyei Múzeumok és Levéltár, valamint a Somogy Megyei Múzeumok és Levéltár alapszervezeteinek kezdeményezéséhez: határozottan követeljük a múzeumok, a könyvtárak, a levéltárak és a művelődési otthonok dolgozói részére 1988. október 1-jei hatállyal történő, legalább 30 százalékos mértékű bérfeljlesztést, amely a népgazdaság átlagától való elmaradásunk felszámolását jelentheti. Indítványozzuk, hogy a közgyűjteményekben és a közművelődési intézményekben dolgozók átlagbére érje el a szocialista szektor szellemi foglalkozású dolgozóinak mindenkori átlagbérét.

Egyidejűleg csatlakozunk a szakszervezetek azon igényéhez, hogy intézményeink éves bérfeljlesztésének mértéke azonos legyen az árszínvonal-emelkedéssel, s annak fedezetét a költségvetés mindenkor biztosítsa.

Bizunk a Kormány intézkedésében, abban, hogy nem kényszerít bennünket és munkatársainkat olyan, a szakmai lelkiismeretünkkel összeegyeztethetetlen lépésekre, amelyek a belöldi és külföldi látogatókat megfosztanák nemzeti kincseink megismerésének lehetőségétől, a könyvtárak, a kulturális szolgáltatások igénybevételétől.

Kötelességünk jelezni, hogy az intézkedés elmaradása esetén tagságunk határozott szándéka, hogy elviselhetetlen helyzetére figyel-

meztető akciókkal hívja segítségül a közvélemény támogatását.

Kérjük a Kormányt, hogy mérlegelje jelenlegi morális és objektív helyzetünket, ennek negatív, visszafordíthatatlan következményeit és gyors intézkedésével járuljon hozzá az elfogadhatóbb anyagi és erkölcsi elismeréshez.

Reméljük, hogy számíthatunk a többi szak-szervezet támogatására, ezért nyilatkozatunkat nyilvánosságra hozzuk.

Az 1988. október 11-i országos tanácskozáson – a 22 ezres tagság 250 küldöttje nevében – a Kormány megbízottjaival való tárgyalásra megválasztottak és felhatalmazottak:

dr. Szabó Endre, a Közalkalmazottak Szakszervezetének főtitkára, *dr. Darkó Jenő*, az Iparművészeti Múzeum szb. titkára, *dr. Soós László*, a Magyar Országos Levéltár szb. titkára, *dr. Horváth Attila*, a Szolnok Megyei Művelődési Központ igazgatóhelyettese, a Magyar Népművelők Egyesületének alelnöke, *dr. Szikossy Ferenc*, a Munkásmozgalmi Múzeum főigazgatója, *Redl Károly*, az Országgyűlési Könyvtár szb. titkára, *Vadász János*, a Csepeli Művelődési Központ igazgatója.

A megválasztott küldöttség a kormány képviselőjének, *dr. Czibere Tibor* művelődési miniszternek a petíciót október 25-én adta át. A kormány megbízottjának meghatalmazása – a közelmúltban kialakult tárgyalási rendnek megfelelően – a petíció átvételére szült. Az átadás utáni megbeszélésen jelen volt *dr. Stark Antal* művelődési minisztériumi államtitkár, *Rátkai Ferenc* művelődési miniszterhelyettes és *dr. Békesi László* pénzügyminiszter-helyettes.

A petíció átadásáról közlemény jelent meg: „*Dr. Czibere Tibor* a Kormánynak szóló petíciót átvéve kijelentette, hogy jogosnak tartja a közművelődési és közgyűjteményi intézmények dolgozóinak központi bérfejlesztésre vonatkozó igényét, amelyet a művelődési ágazaton belül az első helyre sorol. Tájékoztatta a küldöttséget arról, hogy a Kormány javaslatait a SZOT-tal való megállapodás alapján – melyre várhatóan november közepén kerül sor – a parlament 1988. decemberi ülészsaka elé terjeszti döntésre”.

Tehát a tárgyalások elkezdődtek.

Redl Károly

A könyvtárügy a sajtóban II.

A cikkek tartalmát vizsgálva hét nagy témacsoportot tudtam kialakítani. Ezek közül legnépesebbnek a könyvtártechnikai kérdésekről írottak bizonyultak, de idesoroltam az átadásokról, átalakításokról szóló beszámolókat is.

A folyóiratrendelés körüli zűrzavar

A közelmúltban nem jelent meg olyan, a könyvtárüggyel kapcsolatos közlemény, amely annyit árthatott volna, mint éppen az alcímben jelzett témával foglalkozók. Az ország nehéz gazdasági helyzetében a könyvtárak nem csökkentették önszántukból a rendelési példányszámokat, ezért „felülről jövő” drasztikus intézkedésekre került sor. Az ennek nyomán kialakult botrányos helyzetben ezek a cikkek azt sugallták, hogy a könyvtárosok nem gazdálkodnak megfelelően a rájuk bízott anyagi eszközökkel. A *Magyar Hírlap* 1981 nyarán két

cikkben írta meg a folyóiratrendeléssel kapcsolatos visszasságokat. A sorozatcím azok figyelmét is felkeltette, akik máskor a hasonló jellegű cikkeket figyelmen kívül hagyják: *Nagyvonalú szakkönyvtárak*, és ezt még fokozták az egyes írások címei. *Mindent veszek devizáért*, illetve *A pazarlás gyepölője*. Az elgondolás, hogy rendet kellene tenni, természetesen nagyon jó. A két neves szakember fontos problémákra irányította rá a figyelmet, de az árnyalt fogalmazás miatt rejtve maradt, hogy a szakkönyvtárak rendeléseinek a hálózati központok nem teszik lehetővé az összehangolt csökkentést. A vállalatok, szokás szerint, nem a szükséglet és nem az országos lehetőségek alapján rendelik meg a szaklapokat, hanem a helyi kívánalmaknak megfelelően a vállalat vezető embereinek kedvenc lapjait. És az ott dolgozó könyvtárosok? Ők a vállalat alkalmazottai, akiknek állása is, könyvtáruk sorsa is a vezetők jóindulatától függ.